

Ksenija Saražin Klemenčič

Socialno-ekonomski položaj starejših ljudi v Sloveniji

POVZETEK

Prispevek prikazuje prve rezultate ekonomsko-socialnega dela raziskave *Potrebe, zmožnosti in stališča starejših ljudi v Sloveniji*, ki bodo lahko služili kot osnova za nadaljnjo analizo. Opravljen je bil osebni intervju. V reprezentativnem vzorcu slovenskega prebivalstva, starega 50 let in več, je sodelovalo 1047 anketirancev. Rezultati kažejo, da je med opazovano populacijo 70,8 % upokojenih brez dodatne zaposlitve, 14,9 % je zaposlenih z redno zaposlitvijo. Glavni vir dohodka anketiranih je pokojnina, ki jo prejema 68% anketiranih, medtem ko jih 16 % še prejema plačo. Več kot polovica anketiranih (52,2 %) sodi v dohodkovni razred od 401 do 800 EUR in dobra četrtina (25,7 %) v najnižjega, do 400 EUR. Premoženjsko stanje anketiranih kaže, da jih je 37 % solastnikov stanovanja ali hiše ter 27 % lastnikov. Pri vprašanih o potrošnji rezultati ankete kažejo, da največji delež anketirancev (48,8 %) lahko prihrani za izlete, 44,5 % za dobrodelne namene, za dopust na morju 37,6 %, rezervo lahko ustvarja 36,3 %, za obisk zdravilišč lahko prihrani 33,6 % ter za nakupe, ki niso nujni, 23,3 %. Dobra četrtina anketiranih (25,9 %) pa je odgovorila, da ne more prihraniti za nikakršno dodatno potrebo. Večina zaposlenih anketiranih pri svojem delu lahko pokaže in razvije svoje zmožnosti in ima podporo v kočljivih službenih situacijah, več kot polovica anketiranih pa meni, da ima neustrezen dohodek in tudi da ne bi želela ostati še naprej v sedanji službi. Visoko oceno je dobilo tudi zadovoljstvo z delom, zato bi bilo v luči podaljševanja delovne dobe dobro uvesti ustrezne spodbude, da ljudje ne bi odhajali predčasno v pokoj. Odgovori kažejo tudi na solidarnost anketiranih, ki kljub relativno skromnim dohodkom še vedno namenjajo delež svojih dohodkov bližnjim brez dohodkov in tistim z nekaj dohodki.

Ključne besede: socialno-ekonomski položaj starejših, zaposlitveni status, dohodek, premoženjsko stanje

AVTORICA: *Ksenija Saražin Klemenčič* je doktorica ekonomskih znanosti. Dolga leta je bila dejavna na področju ekonomike zdravstva, iz katere se je izpopolnjevala na tujih univerzah, predvsem v Veliki Britaniji. Objavljenih ima preko 150 bibliografskih enot: člankov, prevodov, referatov na konferencah itd. Rezultate svojega dela je predstavljala doma in v tujini. Bila je aktivna članica slovenskega društva ekonomistov v zdravstvu kot tudi mednarodnih združenj zdravstvenih ekonomistov. Do leta 2003 je bila glavna in odgovorna urednica *Biltena o ekonomiki, organizaciji in informatiki v zdravstvu*. Nekaj let je službovala tudi v Evropskem parlamentu, sedaj pa na področju gerontologije išče nove strokovne izzive.

ABSTRACT

Socio-economic status of older people in Slovenia

The paper shows first results of socio-economic part of the study on *The needs, potentials and standpoints of elderly people in Slovenia*, which could serve as a basis for further analysis. A personal interview was carried out. In a representative sample of Slovenian population

aged 50 years and over 1,047 respondents participated. The results show that among the observed population are 70.8 % retired without additional employment, while 14.9 % are salaried employees. The main source of respondents' income is pension, which receive 68 % of respondents, while 16 % still receive a salary. More than half of the respondents (52.2 %) falls in the income class from 401 to 800 EUR and a good quarter (25.7 %) in the lowest to 400 EUR. The economic situation of respondents shows that 37 % of them are co-owners of apartment or a house and 27 % are the owners. For the questions on consumption, the results of the survey show that the biggest share of respondents (48.8 %) can save for the trips, then 44.5 % for charity, 37.6 % for a seaside vacation, 36.3 % of respondents can build up a reserve, 33.6 % for visiting the spas and 23.3 % for the purchases that are not necessary, while a quarter of the respondents (25.9 %) replied that they could not save for any additional need. Most employees interviewed at their work can show and develop their potential and receive the support in delicate situations at work, while more than half of respondents feel that having inadequate income and would not wish to participate further in the present work. They also gave a high assessment of job satisfaction, and in the light of the extension of working activity would be good to introduce the appropriate incentives, so that people would not leave earlier for retirement. Answers also show solidarity of respondents, who despite their relatively modest income are still devoting part of their income to those without income and those with some income.

Key words: socio-economic status of the elderly, employment status, income, property status

AUTHOR: *Ksenija Saražin Klemenčič has PhD in economic sciences. For many years she was active in the field of health economics, in which she had professional training at foreign universities, mainly in Great Britain. She has published over 150 bibliographic units: articles, translations, conference papers etc. The results of her work she presented at home and abroad. She was an active member of the Slovenian Association of Economists in Health Care as well as in international associations of health economists. By the year 2003 she was an editor in chief of the Bulletin of the Economics, Organization and Informatics in Health Care. After many years of engagement in the field of health economics and several years' work in the European Parliament she is now seeking new professional challenges in the area of gerontology.*

1. UVOD

Kakovost staranja je odvisna tudi od zaposlenosti, možnosti za delo po upokojitvi, dohodka in premoženja, saj je pomembno, da imajo ljudje na voljo dovolj materialnih sredstev za ohranitev ustreznega življenjskega standarda, ko se starajo in se upokojijo. Izčrpna raziskava *Potrebe, zmožnosti in stališča starejših ljudi v Sloveniji*, ki je bila predstavljena v *Kakovostni starosti* (Ramovš 2011), obravnava tudi socialno-ekonomski položaj anketirancev¹. V nadaljevanju so predstavljeni prvi rezultati tega področja iz omenjene raziskave, ki bodo služili kot osnova za nadaljnjo obdelavo.

¹ Socialno-ekonomski položaj se pogosto meri kot kombinacija izobrazbe, dohodkov, in poklica. (<http://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/factsheet-age.aspx>).

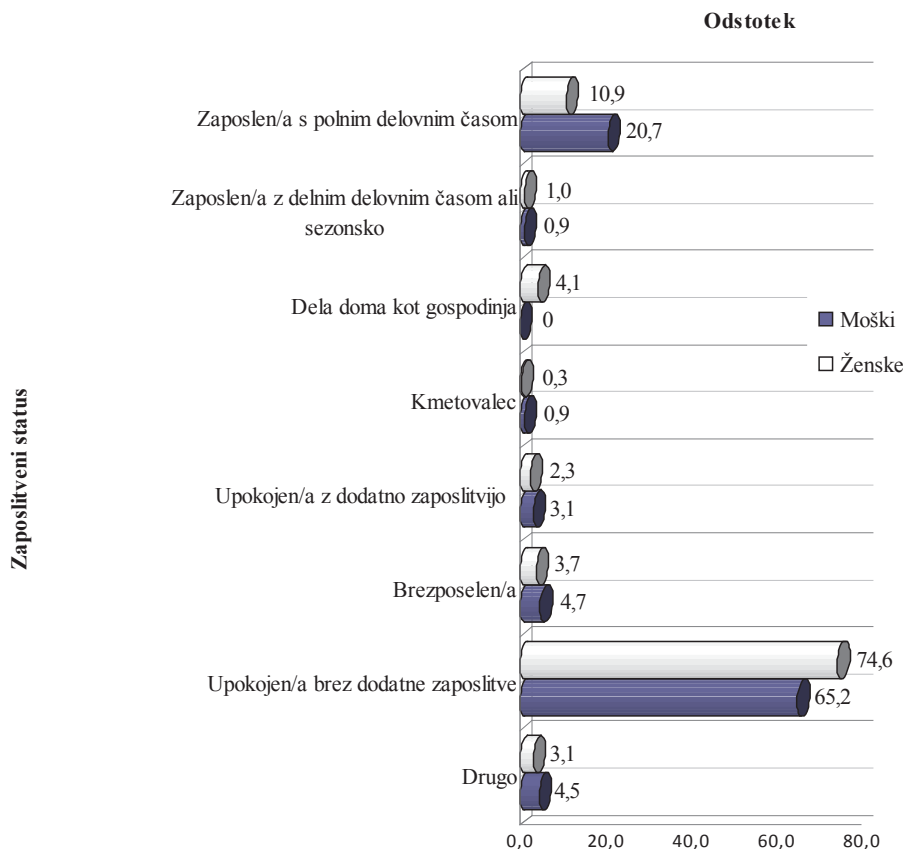
2. PRIKAZ PRVIH REZULTATOV SOCIALNO-EKONOMSKEGA DELA RAZISKAVE

Raziskava je bila opravljena konec leta 2010 na reprezentativnem vzorcu slovenskega prebivalstva, starega 50 let in več, v kateri je sodelovalo 1047 anketirancev. V anketi zbrani podatki vsebujejo tudi ekonomske spremenljivke (zaposlitveni status, možnosti za delo po upokojitvi, vire dohodka za preživljanje ter skupni osebni mesečni dohodek, lastništvo stanovanja oziroma hiše, kjer anketirani živi, in prihranke) ter spremenljivke o pomoči osebam brez dohodkov in tistim z dohodki.

2.1 ZAPOSLOTVENI STATUS ANKETIRANIH

Največ anketiranih starejših odraslih v Sloveniji, starih 50 let in več, je upokojenih *brez dodatne zaposlitve* (70,8 %), 14,9 % je še *zaposlenih s polnim delovnim časom*, 4,1 % pa je *brezposelnih*. Pod *drugo* se jih je opredelilo 3,6 %, *upokojenih z dodatno zaposlitvijo* je 2,6 %, *doma jih kot gospodinja dela* 2,4 %, zaposlenih z delnim delovnim časom ali sezonsko jih je 1,0 %, 0,6 % je *kmetovalcev*. Struktura *po spolu* (Slika 1) kaže, da med moškimi anketiranci ni gospodinj, med njimi je večji delež zaposlenih s polnim delovnim časom (20,7 % v primerjavi z 10,9 % med ženskami) ter večji delež brezposelnih (4,7 % v primerjavi s 3,7 % pri ženskah). Pri ženskah je 74,6 % upokojenih brez dodatne zaposlitve (med moškimi jih je 65,2 %). Pod *drugo* se je opredelilo 4,5 % moških in 3,1 % žensk.

Slika 1. Zaposlitveni status anketiranih po spolu, v odstotku.

Vir: Inštitut Antona Trstenjaka, 2010, N=1040

Med anketiranimi jih je 192 od 222 (86,5 %) odgovorilo, da pri svojem delu lahko pokažejo in razvijejo svoje zmožnosti, 154 od 218 (70,6 %) anketiranih je odgovorilo, da v kočljivih službenih situacijah dobijo podporo, le 85 od 220 (38,6 %) jih je menilo, da je njihov sedanji zaslužek za opravljeno poklicno in službeno delo ustrezen, medtem ko jih je kar 124 od 220 ali 56,4 % menilo, da je zaslužek neustrezen. Glede možnosti zaposlenih anketiranih za nadaljnje sodelovanje v sedanji službi po upokojitvi jih je največ (104 od 217 ali 47,9 %) odgovorilo, da si tega ne želi, medtem ko jih je 62 od 217 ali 28,6 % odgovorilo, da bi to želeli in da menijo, da bo to možno, 23 od 217 ali 10,6 % pa jih je menilo, da bi še sodelovali, vendar da za to ne bo možnosti.

Pri vprašanju, kaj in kako nameravajo sodelovati pri poklicnem delu po upokojitvi, so bili med sicer maloštevilnimi odgovori (odgovorilo jih je le 24 od 259) odgovori zaposlenih v domačem podjetju in kmetov ter gospodinj, da nameravajo še delati, dokler bo to v njihovi moči.

Anketirani so pri odgovoru na vprašanje, koliko so bili zadovoljni s svojim poklicnim delom oziroma službo, ki so jo doslej največ opravljali (na to vprašanje jih je odgovorilo 92,5 %) izbrali številko na lestvici od 1 (zelo nezadovoljen) do 5 (zelo zadovoljen) in njihova povprečna ocena znaša kar 4,06. Po tej oceni in že omenjenih rezultatih bi lahko sklepali, da je zadovoljstvo bolj odvisno od tega, da lahko pokažejo in razvijejo svoje zmožnosti pri delu ter da imajo podporo v kočljivih situacijah kot pa od višine dohodka. Vendar pa rezultati regresijske analize kažejo drugače (glej točko 2.1.1).

Glede dodatne zaposlitve je odgovorilo 92 % anketiranih, od katerih je večina (79,3 %) odgovorila, da ne bi želela dodatne zaposlitve, 12,0 % bi jih želelo zaposlitev zaradi zaslužka, preostalih 8,7 % pa jih je odgovorilo, da bi imeli zaposlitev zaradi veselja do smiselnega dela ne glede na to, ali bi bilo delo plačano.

2.1.1 Odvisnost zadovoljstva z delom od uveljavljanja svojih zmožnosti, podpore v kočljivih službenih situacijah in zaslužka - rezultati regresijske analize

Pri regresijski analizi smo ugotavljali odvisnost zadovoljstva z delom (odvisna spremenljivka) od tega, ali anketirani lahko pri delu pokaže in razvije svoje zmožnosti, dobi ustrezno podporo v kočljivih službenih situacijah, od ustreznosti njegovega zaslužka za opravljeno poklicno in službeno delo ter od možnosti za nadaljnje delo v svoji sedanji službi po upokojitvi (neodvisne spremenljivke). Determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 20,7 % celotne variance pojasnjene z linearno povezavo med odvisno spremenljivko zadovoljstvo z delom in neodvisnimi spremenljivkami: pri svojem delu lahko pokaže in razvije svoje zmožnosti, dobi ustrezno podporo v kočljivih službenih situacijah, ustreznost zaslužka za opravljeno poklicno in službeno delo ter možnost za nadaljnje sodelovanje v svoji sedanji službi po upokojitvi. F znaša 10,311 in je visoko značilen pri $p < 0,001$. Iz Tabele 1 vidimo, da je zadovoljstvo z delom odvisno od ustreznosti zaslužka, kjer regresijski koeficient β znaša 0,288 in je značilen pri tveganju, ki je manjše od 0,001, ter od ustrezne podpore v kočljivih situacijah, kjer β znaša 0,22 in je značilna pri 0,005 tveganju. O odvisnosti zadovoljstva od tega, ali anketirani pri svojem delu lahko pokaže svoje sposobnosti ter od možnosti za nadaljnje sodelovanje, pa ne moremo govoriti, saj je regresijski koeficient pri prvem 0,11 ter pri slednjem 0,04 in ni statistične značilnosti.

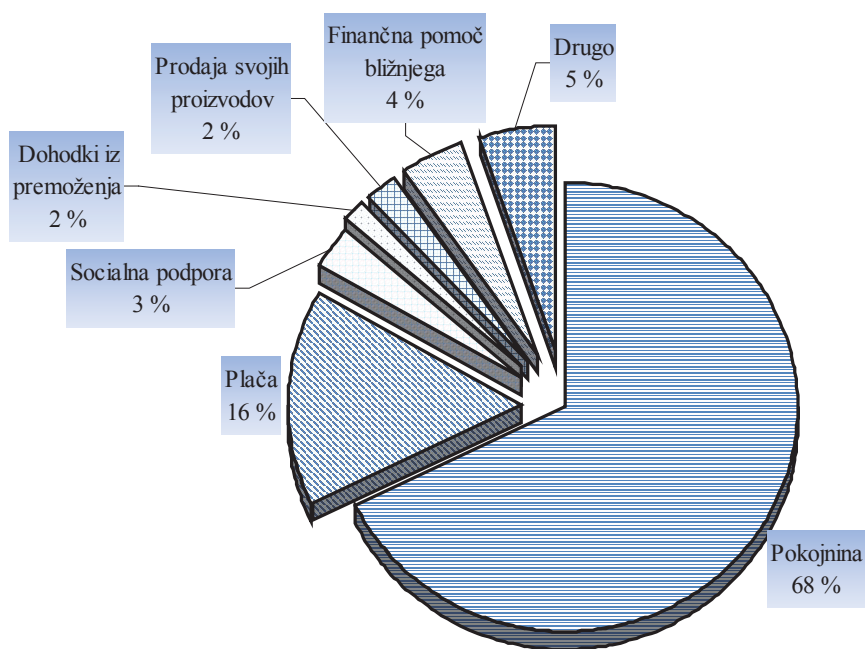
Tabela 1. Rezultati regresijske analize o odvisnosti zadovoljstva z delom od tega, ali anketirani pri svojem delu lahko pokaže in razvije svoje zmožnosti, dobi ustrezno podporo v kočljivih službenih situacijah, ustreznosti zaslužka za opravljeno poklicno in službeno delo ter od možnosti za nadaljnje sodelovanje v svoji sedanji službi po upokojitvi.

Odvisna spremenljivka	N = 157 Zadovoljstvo z delom	
Neodvisna spremenljivka	Regres. koeficient β	t-statistika (p-vrednost)
Pri svojem delu lahko pokaže in razvije svoje zmožnosti	0,113	1,506 (0,134)
Dobi ustrezno podporo v kočljivih službenih situacijah	0,221	2,850 (0,005)
Ustreznost zaslužka za opravljeno poklicno in službeno delo	0,288	3,894 (0,000)
Možnosti za nadaljnje sodelovanje v svoji sedanji službi po upokojitvi	-0,039	-0,545 (0,586)
R^2	0,208	
F-test	10,311 ($p < 0,001$)	

2.2 DOHODEK ANKETIRANIH

Na vprašanje o *dohodkih za preživljanje* (Slika 2) je bilo možnih več odgovorov in ti kažejo, da se večina anketiranih starejših odraslih v Sloveniji (68 %) preživlja s *pokojnino*, 16 % se jih preživlja s *plačo*, ki jo zaslužijo z rednim ali pogodbenim delom, z *drugimi viri* pa 5 %. *Finančne pomoči zakonca, otroka, sorodnika* itd. je deležnih 4 % anketiranih, 3 % jih prejema *socialno podporo* (stalna, občasna, javna, s strani dobrodelnih organizacij itd.), dobra 2 % pa se jih preživlja s *prodajo proizvodov lastnega dela* ter slaba 2 % z *dohodki iz premoženja* (obresti, dividende, prihranki, najemnine itd.).

Slika 2. Dohodki anketiranih za preživljanje v odstotku.

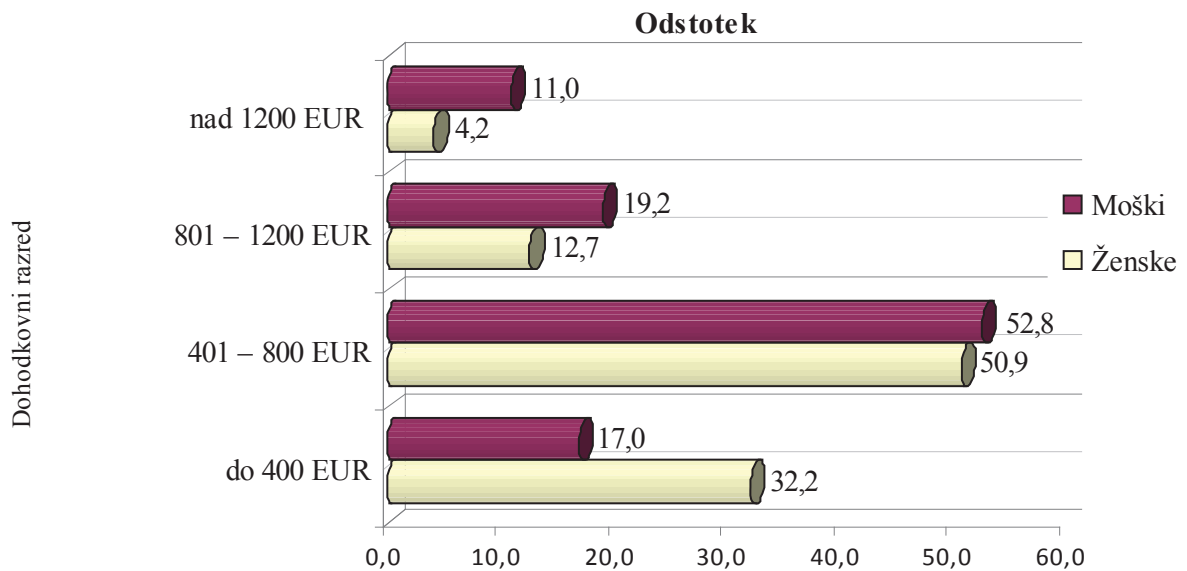
Vir: Inštitut Antona Trstenjaka, 2010, N=1035

2.3 DOHODKOVNI RAZREDI ANKETIRANIH

Ob upoštevanju *našteti*h virov dohodkov so anketirani svoje mesečne dohodke uvrstili v dohodkovne razrede *do 400 EUR, od 401 do 800 EUR, od 801 do 1200 EUR ter nad 1200 EUR*. Dohodek več kot polovice anketiranih (52,2 %) se giblje v razredu od 401 do 800 EUR, dohodek dobre četrtine (25,7 %) pa v najnižjem dohodkovnem razredu do 400 EUR. V razred od 801 do 1200 EUR je svoj mesečni dohodek uvrstilo 15,2 % anketiranih, v najvišji razred nad 1200 EUR pa je svoj dohodek uvrstilo 6,9 % anketiranih.

Struktura *po spolu* (Slika 3) kaže najmanjšo razliko v dohodkovnem razredu od 401 do 800 EUR, v katerem je 52,8 % moških in 50,9 % žensk. Največja razlika je v najnižjem dohodkovnem razredu do 400 EUR (32,2 % žensk in le 17 % moških) ter v najvišjem, tj. nad 1200 EUR (11,0 % moških in le 4,2 % žensk).

Slika 3. Dohodkovni razred anketiranih po spolu, v odstotku.

Vir: Inštitut Antona Trstenjaka, 2010, N=1016

2.4 SOLIDARNOST DO BLIŽNJIH BREZ DOHODKOV IN DO TISTI, KI IMAJO NEKAJ DOHODKOV

Dobrih 13 % anketiranih s svojimi dohodki preživlja še svoje bližnje, ki so *povsem brez svojih dohodkov*. Med anketiranimi, ki so navedli vzdrževane osebe, jih največ vzdržuje sina (57 anketiranih), zatem hčer (44), 31 anketirancev vzdržuje partnerico ter 3 anketiranke partnerja. Med drugimi navedenimi vzdrževanimi osebami (8) so pretežno otroci, pri katerih ni navedeno, za čigave otroke gre. Trije anketirani vzdržujejo vnuke, dva mater ter ena sina in njegovo družino.

Na vprašanje, če anketirani s svojimi dohodki pomagajo še komu drugemu v družini ali izven nje, ki *ima nekaj svojih dohodkov*, jih je pritrnilno odgovorilo 27 %. Med tistimi, ki so se opredelili, komu pomagajo, jih je največ odgovorilo, da pomagajo hčeri (79), nato sinu (71), vnukom (66), partnerici (31), partnerju (4), drugim (20, med katerimi največkrat navajajo dobrodelne organizacije, taščo in pravnuke), hčeri in njeni družini (18), sinu in njegovi

družini (17), ostalim sorodnikom (14), materi (13), očetu (5) ter prijateljem (1). Anketirani mesečno dajejo družinskim članom in drugim v povprečju 176,28 EUR (najmanj 17 EUR in največ 1500 EUR), najpogostejši znesek pa je 200 EUR.

2.4.1 Solidarnost anketiranih v odvisnosti od dohodka, zaposlitve in premoženjskega stanja – rezultati regresijske analize

Z regresijskim modelom smo ugotavljali odvisnost mesečnega zneska pomoči drugim od zaposlitvenega statusa, lastništva stanovanja ali hiše ter dohodkovnega razreda 1, 2 in 3.

Determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 17,1 % celotne variance pojasnjene z linearno povezavo med odvisno spremenljivko mesečni znesek pomoči drugim in odvisnimi spremenljivkami: zaposlitveni status, lastništvo stanovanja ali hiše in dohodkovni razred 1 (nad 1200 EUR), 2 (801-1200) in 3 (401-800); F znaša 0,171 in je tudi visoko značilen pri $p < 0,001$.

Tabela 2. Rezultati regresijske analize o odvisnosti mesečnega zneska pomoči drugim od zaposlitvenega statusa, lastništva stanovanja ali hiše in dohodkovnega razreda 1, 2 in 3.

Odvisna spremenljivka	N = 204 Mesečni znesek pomoči drugim	
Neodvisna spremenljivka	Regres. koeficient β	t-statistika (p-vrednost)
Zaposlitveni status	0,171	2,863 (0,008)
Lastništvo stanovanja ali hiše	0,002	2,850 (0,980)
Dohodkovni razred 1	0,353	3,894 (0,001)
Dohodkovni razred 2	0,141	1,242 (0,216)
Dohodkovni razred 3	0,086	0,551 (0,582)
R^2	0,171	
F-test	8,141 ($p < 0,001$)	

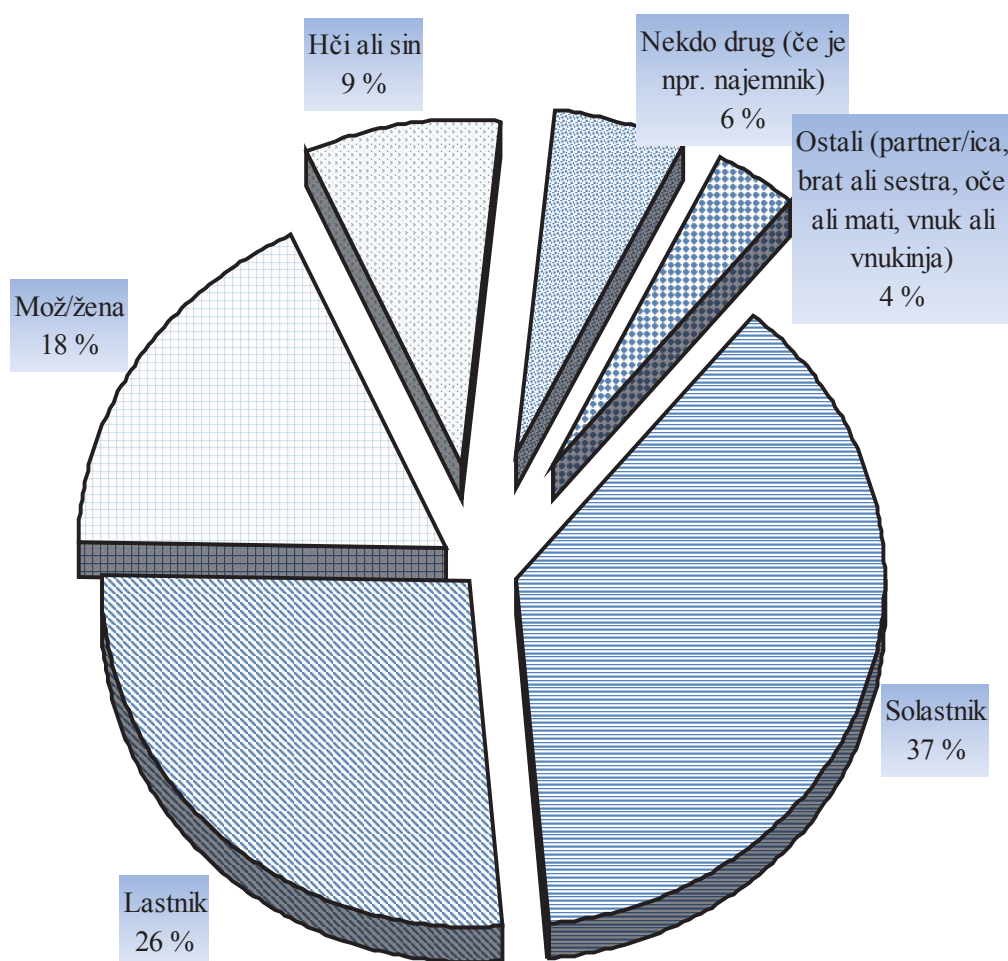
Tabela 2 kaže, da je mesečni znesek pomoči drugim odvisen od dohodkovnega razreda 1, kjer regresijski koeficient β znaša 0,35 pri 0,001 tveganju, od zaposlitvenega statusa, kjer znaša β 0,171 pri 0,008 tveganju. O odvisnosti pomoči drugim od lastništva stanovanja ali hiše ter od dohodkovnih razredov 2 in 3 pa ne moremo govoriti, saj je regresijski koeficient pri prvem 0,002, pri drugem 0,14 ter pri zadnjem 0,09 in ni statistične značilnosti.

2.5 PREMOŽENJSKO STANJE ANKETIRANIH

Na vprašanje o lastništvu stanovanja oziroma hiše, v kateri anketirani živi (Slika 4), je bilo možnih več odgovorov in kažejo, da je 37 % anketiranih *solastnikov stanovanja* (od teh 89 % skupaj z ženo ter 74 % skupaj z možem), 27 % jih je *lastnikov*, v 18 % je to *mož ali žena*, v 8 % *hči ali sin*, v 6 % je *nekdo drug* (anketirani, ki živijo v domu za starejše in najemniki) ter v 4 % *ostali* (partner/ica, brat ali sestra, oče ali mati, vnuk ali vnukinja).

Struktura *po spolu* pa kaže, da je 30,3 % moških lastnikov ter 24,0 % ženskih lastnic stanovanja oziroma hiše, v kateri živijo.

Slika 4. Lastništvo stanovanja oziroma hiše, v kateri anketirani živi, v odstotku.

Vir: Inštitut Antona Trstenjaka, 2010, N=1032

2.6 POTROŠNJA ANKETIRANIH

Pogosto so dohodek, premoženje in potrošnja kazalci materialne blaginje posameznika. Odgovori na vprašanje, kaj si lahko anketirani privoščijo, kažejo, da si večina anketiranih tudi kaj prihrani in privošči.

Anketirani so odgovarjali na vprašanja o njihovi zmožnosti, da *prihranijo denar za dopust, izlete in potovanja, nenujne nakupe, varčevanje za rezervo, za dobrodelne namene in za drugo*. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Na posamezno trditev je v povprečju odgovorilo dobrih 80% anketiranih, izjema je le zadnja (*sploh ne morem prihraniti nič denarja za nikakršno potrebo*), na katero je odgovorila le dobra četrtnina anketiranih. Največ anketirancev (48,8 %) lahko prihrani za izlete, zatem 44,5 % za dobrodelne namene, za dopust na morju 37,6 %, za rezervo 36,3 %, za obisk zdravilišč 33,6 % ter za nakupe, ki niso nujni, 23,3 %. Dobra četrtnina anketiranih (25,9 %) pa je odgovorila, da ne more prihraniti za nikakršno potrebo. Takim se bo morala družba v prihodnje posebej posvetiti.

3. PRIMERJAVE S SORODNIMI TUJIMI RAZISKAVAMI

Pri ekonomskih kazalcih primerjava s sorodnimi tujimi raziskavami, kot sta Evropska raziskava *SHARE* (2009) in japonska *JSTAR* (2009), kaže, da se metodologija zbiranja podatkov razlikuje od slovenske raziskave, saj na primer za dohodek upošteva dohodek celotnega gospodinjstva, enako je tudi za premoženjsko stanje in potrošnjo. Japonska raziskava o staranju in upokojevanju pa upošteva dohodek na anketiranega, vendar dohodek opredeljuje nekoliko drugače kot naša raziskava. Med drugim ostaja tudi primerjava podatkov uradne statistike, ki naj bi imela bolj enotno metodologijo kot omenjene raziskave. Možne pa so številne splošne primerjave in v tem prispevku se omejujemo na splošno primerjavo (prezgodnjega) upokojevanja, ki kaže na 'neizkoriščeno' delovno silo v vmesnem obdobju, tj. v starosti od 50 do 65 let.

Če pogledamo ugotovitve glede predčasnega odhoda v pokoj raziskave *SHARE* o zdravju, staranju in upokojevanju v Evropi (2009), v kateri je sodelovalo 14 evropskih držav (Avstrija, Belgija, Danska, Češka, Francija, Grčija, Irska, Italija, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Švedska in Švica), vidimo, da predčasen odhod v pokoj spodbujajo slabi delovni pogoji.

Pomemben dejavnik predčasnega odhoda v pokoj je tudi neravnotežje med vrednostjo vloženega dela in plačilom zanj, kar se da razbrati tudi iz odgovorov anketirancev v naši raziskavi, saj jih le 85 od 220 (38,6 %) meni, da je njihov sedanji zaslužek za opravljeno poklicno in službeno delo ustrezen (glej točko 2.1). Delež aktivnega prebivalstva, katerega vrednost vloženega dela presega višino plačila zanj, je visok na Poljskem in v Grčiji, zato je v teh državah zgodnje upokojevanje večje od povprečja opazovanih držav. V nasprotju s Poljsko in Grčijo pa v povprečju obstaja ravnotežje med vrednostjo vloženega dela in plačilom zanj v nordijskih državah, na Nizozemskem in v Švici, ki imajo tudi najnižji delež starejših delavcev, ki si prizadevajo za zgodnjo upokojitev.

Zanimiva je primerjava delovne aktivnosti starejših ljudi izven Evrope, na primer na Japonskem, ki ima relativno velik delež starejših ljudi. Po projekciji za leto 2010 naj bi 100 zaposlenih ljudi podpiralo kar 33 % starejših ljudi (Mohdi in Pandey, 2005). Kljub temu, da se Japonci upokojujejo kasneje kot prebivalci večine držav *OECD*, je na primer delež ljudi v vmesnem obdobju, ki ni niti polno delo niti upokojitev, na Japonskem še vedno večji kot v evropskih državah (*JSTAR*, 2009). K temu prispeva tudi japonski trg dela, ki nudi več možnosti zaposlitve kot evropski, in japonski starejši ljudje v primerjavi z evropskimi delajo več.

Zaposlitev ljudi v vmesnem obdobju je pomembna med drugim tudi za uresničevanje lizbonskih in stockholmskih ciljev zaposlovanja, ki poudarjajo aktivno staranje s spodbujanjem delovnih pogojev, ki naj bi omogočali ohranitev delovnih mest. Do leta 2010 je bilo tako predvideno povečanje povprečne starosti pri umiku s trga dela na ravni Evropske unije za pet let (Lizbonska strategija, 2004). Države članice EU naj bi izvajale celovito strategijo aktivne vključenosti, ki bo združevala podporo ustreznemu dohodku in trgu delovne sile (*European Commission*, 2011).

4. ZAKLJUČEK

Opravljen je prikaz prvih rezultatov socialno-ekonomskega dela raziskave *Potrebe, zmožnosti in stališča starejših ljudi v Sloveniji*. Možne so številne nadaljnje statistične analize podatkov. V tem prispevku so prikazane le analize znotraj socialno-ekonomskega dela raziskave, ostanejo pa še druge zanimive povezave in mednarodne primerjave. Čeprav smo v tem delu raziskave pri slednjih naleteli na omejitve zaradi različne metodologije, bi si bilo v nadaljevanju vseeno dobro prizadevati za bolj poglobljeno mednarodno primerjavo.

Prvi rezultati raziskave tudi v Sloveniji nakazujejo še 'neizkoriščen potencial' starejših ljudi, ki so pripravljeni delati in prispevati k družbi, tako da lahko delijo izkušnje in znanje ter se čutijo za družbo pomembni (Voljč, 2011b). Potrebno jih je motivirati. Starejši ljudje lahko prispevajo k načrtovanju politike, ki bo bolj upoštevala njihove potrebe, vendar se morata poleg osebne priprave na kakovostno starost vključiti tudi država in družba ter se pripraviti na vedno večji delež starega prebivalstva (Ramovš, 2003).

LITERATURA

- European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2011). The social dimension of the Europe 2020 strategy - A report of the Social Protection Committee. Fact Sheet: Age and Socioeconomic Status. V: <http://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/factsheet-age.aspx> (sprejem 19. 8. 2011).
- Hidehiko Ichimura, Hideki Hashimoto in Satoshi Shimizutani (2009). Japanese Study of Aging and Retirement. V: <http://www.rieti.go.jp/en/projects/jstar/index.html> (sprejem 17.6.2011).
- Intan Mohd Mohdi and Richa Pandey. Effect of Ageing on Economy and Social Well-Being in Germany, Japan and the United States (2005). V: http://vorlon.case.edu/~flm/eecs398sum04/Previous_Projects/Aging%20Modeling.pdf (sprejem 7.10.2011).
- McFadden Daniel (2009), SHARE - the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe. V: http://www.shareproject.org/t3/share/fileadmin/SHARE_Brochure/share_broschuere_web_final.pdf (sprejem 6.9.2011).
- Ramovš Jože (2003). Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in SAZU.
- Ramovš Jože (2011a). Potrebe, zmožnosti in stališča starejših ljudi v Sloveniji, Predstavitev raziskave prebivalstva v Sloveniji, starega 50 let in več. V *Kakovostna starost*, letnik 14, št. 2, str. 3–21.
- Lizbonska strategija. Wim Kokovo poročilo (2004). V: http://www.cpi.si/files/CPI/userfiles/Datoteke/Novice/EKO/povzetek_Kokovo_porocilo.doc (sprejem 23.11.2011).
- Voljč Božidar (2011b). Epidemiološka tranzicija in spremenjena narava staranja. V *Kakovostna starost*, letnik 14, št. 2, str. 22–26.
- <http://www.inst-antontrstenjaka.si>